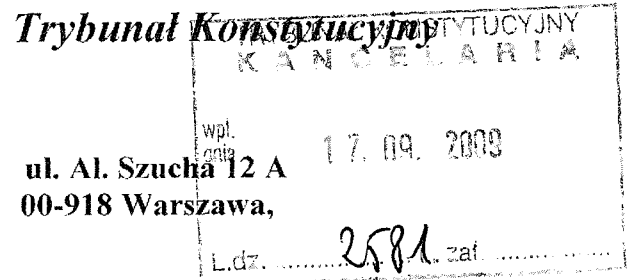

ANDRZEJ MALICKI
ADWOKAT
Kancelaria Adwokacka

ul. Sądowa 4
50-046 Wrocław
Gabinet: I piętro, pok. 17
Sekretariat: pok. 2
e-mail: sekretariat@consensus.wroc.pl
e-mail: amalicki_kadw@onet.pl
e-mail: andrzej.malicki@consensus.wroc.pl

tel.: 071 / 343 99 58
tel.: 071 / 347 13 26
faks: 071 / 343 89 90
NIP: 897-002-73-86
Konto: BOS S.A., O/Wrocław
nr rach.: 58 15401030 2001 7702 7616 0001

Wrocław dnia 14.09.2009r.

Skarżąca: E M , zam ul. , zast. przez pełnomocnika adw.
Andrzeja Malickiego, Kancelaria Adwokacka, ul. Sądowa 4, 50-046 Wrocław,
(numer wpisu na listę adwokatów 301 – Okręgowa Rada Adwokacka we
Wrocławiu.)

SKARGA KONSTYTUCYJNA

**o stwierdzenie niezgodności art. 79 ust. 1 pkt 1 lit b) ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o
kosztach sądowych w sprawach cywilnych z Konstytucją w zakresie zwrotu opłaty od
pozwu w sprawach o rozwód**

W imieniu skarżącej E M jako pełnomocnik ustanowiony w niniejszej sprawie,
przedkładając udzielone mi pełnomocnictwo na zasadzie art. 79 ust. 1 Konstytucji
Rzeczypospolitej Polskiej wnoszę o stwierdzenie, że:

- art. 79 ust. 1 pkt. 1 lit. b) ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w
sprawach cywilnych (Dzienniku Ustaw z 2005r. Nr. 167 poz. 1398; dalej ustawa
o kosztach) jest niezgodny z - art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 i art. 32 ust. 1 i
2 w związku z art. 77 ust. 2 w związku z art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej
Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. poprzez pozbawienie skarżącej zwrotu opłaty
od pozwu w sprawie o rozwód.

Uzasadnienie

I. Ustalenia faktyczne stanowiące podstawę skargi konstytucyjnej.

Pozwem wniesionym w dniu 18.03.2009r. do Sądu Okręgowego, Wydział Cywilny Rodzinny w W powódka E M domagała się rozwiązania jej małżeństwa z pozwanym S M z wyłącznej winy pozwanego. Sprawie z powództwa E M przeciwko S M została nadana sygnatura 8 /09. W dniu 31 marca 2009r. powódka otrzymała pozew rozwodowy złożony przez S M domagającego się rozwiązania małżeństwa bez orzekania o winie, datowany na dzień 12 marca 2009r. wraz z wezwaniem na termin pierwszej rozprawy. Jednocześnie skarżąca została zobowiązana do złożenia w terminie 7 dni odpowiedzi na pozew. Sprawa z powództwa S M przeciwko E M została zarejestrowana pod sygnaturą 7 /09. W dniu 6 kwietnia 2009r. pełnomocnik skarżącej złożył pismo do Sądu Okręgowego informując o zaistniałej sytuacji, a mianowicie tożsamości stron i przedmiocie postępowania wnosząc jednocześnie o:

- doręczenie odpisu postanowienia Sądu Okręgowego o odrzuceniu pozwu w sprawie 8 /09,
- zwrot opłaty uiszczonej w całości od pozwu o rozwód,
- przekazanie akt sprawy o sygn. 8 /09 do sprawy o sygn. akt 7 /09

Wobec zobowiązania skarżącej przez Sąd Okręgowy do złożenia odpowiedzi na pozew w określonym terminie w dniu 7 kwietnia 2009r. została złożona odpowiedź na pozew odpowiadająca treści pozwu o rozwód złożonego przez pełnomocnika skarżącej w dniu 18 marca 2009r.

W dniu 29 kwietnia 2009r. zostało doręczone pełnomocnikowi skarżącej postanowienie Sądu Okręgowego – Wydział Cywilny Rodzinny w W z dnia kwietnia 2009r. w sprawie z powództwa E M przeciwko S M o rozwód o sygn. akt

8 /09, którym Sąd w pkt I odrzucił pozew, w pkt II oddalił wniosek powódki o zwrot opłaty od pozwu. W uzasadnieniu Sąd powołał się jako podstawę prawną art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. b) ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych wskazując, że skoro odrzucenie pozwu nastąpiło już po wysłaniu do pozwanego S M odpisu pozwu wniesionego przez E M, to w świetle powołanego przepisu brak było podstaw do uwzględnienia wniosku o

zwrot całej opłaty uiszczonej przez nią od pozwu o rozwód. Z tych przyczyn Sąd oddalił wniosek o zwrot uiszczonej opłaty od pozwu w niniejszej sprawie.

Powyższe postanowienie jest zaskarżalne w trybie art. 394 § 1 pkt. 9 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem „Zażalenie do sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, a ponadto na postanowienia sądu pierwszej instancji i zarządzenia przewodniczącego, których przedmiotem jest zwrot kosztów, określenie zasad ponoszenia przez strony kosztów procesu, wymiar opłaty, zwrot opłaty lub zaliczki, obciążenie kosztami sądowymi, jeżeli strona nie składa środka zaskarżenia co do istoty sprawy, koszty przyznane w nakazie zapłaty oraz wynagrodzenie biegłego”. Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł pełnomocnik skarżącej E M zarzucając naruszenie przepisów ustawy o kosztach a to art. 79 ust.1 pkt. lit. b) poprzez przyjęcie, że wniesienie poprzez pozwanego S M sprawy o rozwód wcześniej niż uczyniła to powódka E M wobec odrzucenia pozwu drugiego pozbawia powódkę zwrotu opłaty od pozwu, oraz naruszenie prawa materialnego a to: przepisów art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku poprzez naruszenie zasady równości wobec prawa i pozbawienie powódki zwrotu opłaty od pozwu. Wskazując na powyższe zarzuty pełnomocnik wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego w W z dnia kwietnia 2009r. w sprawie o sygn. 8 /09 w pkt. II w ten sposób, że zwraca się powódce uiszczoną opłatę od pozwu w całości.

Po rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny - Wydział I Cywilny w W oddalił zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego w W z dnia kwietnia 2009r., sygn. akt 8 /09. (*Postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia czerwca 2009r. w sprawie o sygn. akt*) Rozważając zasadność zażalenia Sąd II instancji podzielił pogląd Sądu I instancji wskazując, że skoro odrzucenie pozwu nastąpiło na skutek wniosku powódki E M z dnia 6.04.2009r., już po wysłaniu przez Sąd Okręgowy, a nadto już po doręczeniu pozwanemu S M przez Poczta odpisu pozwu, nie sposób podzielić zarzutu powódki o zawinionym przez Sąd opóźnieniu w podjęciu decyzji o odrzuceniu pozwu oraz zarzutu co do błędnej wykładni cytowanego przepisu ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Sąd II instancji nie podzielił również argumentacji, iż dokonana przez Sąd I instancji wykładnia art. 79 ust.1 pkt. 1 lit. b ustawy o kosztach jest sprzeczna z art. 32 ust.1 i 2 Konstytucji RP i narusza zasadę równości.

Pełnomocnik prawomocne postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia czerwca 2009r., sygn. akt otrzymał w dniu 16 czerwca 2009r.

II. Rozważania prawne.

Strony postępowania sądowego mają obowiązek uiszczania opłat sądowych, w ten sposób częściowo biorą udział w pokrywaniu kosztów związanych z wymiarem sprawiedliwości. W przewidzianych ustawą o kosztach sytuacjach procesowych sąd z urzędu, dokonuje zwrotu opłat, w całości lub w części. Artykuł 79 ustawy o kosztach jest podstawowym przepisem dotyczącym zwrotu opłaty sądowej. Treść art. 79 ust. 1 pkt. 1 lit. b) brzmi: „Sąd z urzędu zwraca stronie całą uiszczoną opłatę od pisma odrzuconego lub cofniętego, jeżeli odrzucenie lub cofnięcie nastąpiło przed wysłaniem odpisu pisma innym stronom, a w braku takich stron - przed wysłaniem zawiadomienia o terminie posiedzenia”. Z treści powołanego artykułu wynika, że zwrot całej opłaty od pisma odrzuconego lub cofniętego (art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. b) „uzależniony jest od momentu zaistnienia tych zdarzeń procesowych. Premiowana jest mianowicie sytuacja, w której załatwienie opłaconego pisma absorbuje sąd (oraz inne strony) w minimalnym stopniu. Cezurę czasową wyznacza tu chwila wysłania pisma innym stronom, a w braku takich stron - chwila wysłania zawiadomienia o terminie posiedzenia. Przy odrzuceniu pisma doniosłość prawną ma wyłącznie orzeczenie sądu; jako przesłanka zwrotu opłaty (w dacie jego wydania) oraz jako inicjacja obowiązku zwrotu (w dacie uprawomocnienia)¹.

Przepis art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. b) ustawy o kosztach, wyszczególniając sytuacje, w których Sąd zwraca opłatę sądową, pomija specyfikę spraw o rozwód, która polega m.in. na tym, że każda ze stron może być jednakowo zainteresowana zainicjowaniem postępowania. To zaś staje się przyczyną zaistnienia sytuacji nierzadkich w praktyce sądowej, kiedy małżonkowie-strony decydują się na rozwiązanie małżeństwa i składają pozwy o rozwód jednocześnie, ale niezależnie od siebie, o czym dowiadują się dopiero po otrzymaniu odpisów pism i wezwań na termin rozprawy. W tych sprawach dochodzi do sytuacji, kiedy każda ze stron opłaca pozew o rozwód, Sąd łączy sprawy do zainicjowanej wcześniej, pozbawiając małżonka, który wniósł sprawę później możliwości zwrotu opłaty sądowej.

W odniesieniu do spraw o rozwód, gdy odrzucenie pozwu spowodowane jest uprzednim wniesieniem pozwu przez drugiego małżonka, przepis art. 79 ust. 1 pkt.1 lit. b) ustawy o kosztach jest niezgodny z Konstytucją albowiem narusza zasadę równości wobec prawa wyrażaną w art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP w zakresie pozbawienia skarżącej zwrotu opłaty od pozwu. Zasada równości wobec prawa jest jednym z fundamentów demokratycznego

¹ A. Górski, W. Lech, Komentarz do art. 79 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.05.167.1398), [w:] . Górski, L. Walentynowicz, Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Ustawa i orzekanie. Komentarz praktyczny, Oficyna, 2008, wyd. II.

porządku prawnego odnoszącym się zarówno do sfery stanowienia, jak i stosowania prawa. Idea ta jest bowiem jedną z podstawowych zasad państwa prawnego. Konstytucja RP w art. 32 ust. 1 formułuje ogólną zasadę równości, stanowiącą *lex generalis* wobec pozostałych norm konstytucyjnych dotyczących zasady równości. Wśród norm, które konkretyzują zasadę ogólną jest m.in. norma art. 32 ust. 2, zakazująca dyskryminacji w życiu politycznym, społecznym, gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Zawarte w art. 32 ust. 1 postanowienie nakazujące "równe traktowanie każdego" wyraża zasadę obowiązującą zwłaszcza w procesie tworzenia prawa, czyli wydawania ustaw i innych norm prawnych. Przepisy stanowionego prawa nie mogą zawierać postanowień dyskryminujących lub przyznających przywileje. W świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego należy wręcz stwierdzić, iż "równość w prawie" oznacza nakaz jednakowego traktowania podmiotów i sytuacji podobnych. Wszystkie podmioty prawa (sytuacje) charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną) powinny być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez różnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Sąd oddalając wniosek powódki o zwrot opłaty od pozwu pominął tę zasadę. Zauważyć należy, iż zasada równości odnosi się do zakazu różnicowania sytuacji prawnej adresatów danej normy, czyli ma ona charakter podmiotowy. W sprawach o rozwód drugi pozew powinien być traktowany jako odpowiedź na pozew.

Zaskarżony przepis, w odniesieniu do stanów faktycznych opisanych niniejszą skargą, jest niezgodny z również z art. 45 ust. 1 Konstytucji i wyrażoną w nim zasadą prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy. Małżonek, który w nieświadomości uprzedniego złożenia pozwu przez współmałżonka, składa pozew rozwodowy i opłaca go, naraża się na nieodwracalne konsekwencje finansowe. Ten z małżonków, który pierwszy wniósł pozew i uiścił opłatę – realizuje w pełni swoje prawo do sądu z wszelkimi jego konsekwencjami, w tym prawo do zasądzenia opłaty od strony przeciwnej – w przypadku wygrania sporu, bądź zwrotu połowy opłaty – w przypadku rozwodu bez orzekania o winie. Małżonek zaś, który wniósł pozew jako drugi i opłacił go – tylko dlatego, że pozew został przesłany drugiej stronie – traci prawo do zwrotu opłaty. W ten sposób staje się stroną procesu, która jest podwójnie obciążona, gdyż już raz opłacił pozew, a po przeprowadzeniu postępowania w sprawie, w przypadku przegrania procesu, może nadto zostać obciążony zwrotem opłaty na rzecz drugiego małżonka.

Zatem przepis art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. b) ustawy o kosztach, winien być uznany za niezgodny z wymienionymi w niniejszej skardze przepisami Konstytucji RP, w odniesieniu do spraw o rozwód, gdy podstawą odrzucenia pozwu jest fakt uprzedniego złożenia pozwu o rozwód przez drugiego małżonka. Zwrot opłaty powinien nastąpić z urzędu niezależnie od tego, czy odpis pozwu został przekazany drugiej stronie. Należy zauważyć, że doręczenie

odpisu pisma powódce nastąpiło od niej niezależnie – z winy Sądu – który w przypadku tej sprawy (sprawa jest już pomiędzy stronami zawisła) winien był pozew odrzucić a nie doręczać go drugiej stronie. Powódka nie miała możliwości dowiedzieć się o zawisłości sprawy do momentu doręczenia jej odpisu pozwu – wówczas niezwłocznie wniosła o zwrot opłaty i odrzucenie pozwu. Sąd powinien był z urzędu zwrócić całą uiszczoną opłatę od pozwu ponieważ odrzucenie pozwu nastąpiło na wczesnym etapie postępowania wywołanego jego wniesieniem, zanim sąd podjął intensywne i kosztowne czynności.

Na marginesie niejako problematyki niniejszej skargi wskazać należy, że stosowana przez Sądy – w odniesieniu do stanów faktycznych, jak opisany w niniejszej skardze – wykładnia językowa przepisu art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. b) ustawy o kosztach, prowadzi do nieuprawnionego automatyzmu i pomija ogólne założenie racjonalności ustawodawcy, które winno przyświecać stosowaniu prawa i jego wykładni.

III. Wnioski.

Zastosowanie przez Sąd Okręgowy w W przepisami art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. b) ustawy o kosztach w przedmiotowej sprawie spowodowało, że skarżąca poniosła szkodę o równowartości uiszczonej a nie zwróconej opłaty sądowej tj. 600 zł.

Pozostawienie w obowiązującym porządku prawnym art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. b) ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w dotychczasowym brzmieniu może prowadzić w odniesieniu do spraw o rozwód do nadmiernego fiskalizmu ograniczającego dostęp do rozstrzygnięcia spraw na drodze postępowania cywilnego w sytuacji gdy zarówno powódka jak i pozwany uiszcili opłatę od pozwu o rozwód, co może kolidować z realizacją założeń państwa prawa. (art.2 Konstytucji).

Za skarżącą

Adw. Magdalena Abrich

(numer wpisu na listę adwokatów 718 –
Okręgowa Rada Adwokacka we Wrocławiu.)

Substytut adw. Andrzeja Malickiego

Załączniki:

- 5 odpisów skargi konstytucyjnej,
- Pełnomocnictwo do sporządzenia skargi konstytucyjnej wraz z opłatą skarbową
- Pełnomocnictwo substytucyjne wraz z opłatą skarbową
- 4 odpisy postanowienia z uzasadnieniem Sądu Okręgowego, Wydział Cywilny Rodzinny w W z dnia .04.2009r., sygn. akt 8 /09,
- 4 odpisy postanowienia z uzasadnieniem Sądu Apelacyjnego, Wydział I Cywilny w W z dnia .06.2009r., sygn. akt